

A „KELET” és a „SPORT”
előfizetési díja együtt:

vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8
Negyedévre 4
Egy óra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével a „Sport” minden vasárnap.

Szerkesztői szállás:

Főtér 4-ik szám havá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

AZ ÉRTÉKES CÍKKEK DIJAZTÁTNAK.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Hatszor használt garmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppell Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasensteint et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rad. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasensteint et Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szerviztér 5. sz.

Nyitási czíkek
garmond sora után 35 kr. fizetendő.

Hiu ábrándok.

„Le roi est mort: vive le roi!” A Tisza-cabinet lemondott; éljen az új, — a Sennyey-miniszterium! Egy pillanatig — isten bűnül ne vegye — szinte azon a ponton voltunk, hogy illetén formán ujongjunk és velünk az egész haza Kárpátoktól Adriáig.

Hanem hát a sors kegyetlen. Mikor a legjobban reménykedik az ember valamiben: akkor tagadja meg azt a végzet.

De nemcsak azt nem kiálthatjuk, hogy: „Éljen a Sennyey-miniszterium,” de sőt még azt sem, hogy: „Éljen az új ministerium!” — mert — mint a még eddig csak táviratilag nyert értesülésekből tudjuk, — ő Felsége még eddig nem döntött, azaz, hogy a kijelöltek közül a király még nem bízott meg senkit új cabinet alakításával. Még br. Sennyeyt sem.

Olvasóink tudják, hogy Tisza Kálmánt lemondásának elfogadása után, ő Felsége felszólítván, hogy mint a koronának még tényleges tanácsosa, véleményét nyilvánítsa arra nézve, hogy a magyar parlament pártjainak vezérferfiak között kiket tartana ő (Tisza) új cabinet alakítására, következőleg az Ausztriakabinet kiegészítésére keresztülvitelére készvén: a már csak volt miniszterelnök a konzervatívok vezérért Sennyey Pál bárót nevezte meg.

Sennyeyvel azonban a kísérlet meghiúsult. A konzervatív párt vezére ugyanis minnekutána „informálta” magát, kijelentette ő Felségének, hogy nincs abban a helyzetben, miszerint kormány-alakításra vállalkoznék. Más versio szerint a báró az olyan programmal állott elő, mely „elfogadhatatlannak” tartott. Erre aztán pártunk, a szabadelvű párt köréből, vasárnap Szilágyi, Győző és Bittó urak utaztak föl Bécsbe ő Felsége felszólítására tanácsadás s esetleg kormány elvállalása végett.

Ez a helyzet e pillanatban, mikor eszokat írjuk.

Tehát e pillanatban nem mondhatjuk sem azt, hogy: „Éljen az új ministerium!”, sem azt, hogy: „Éljen a Sennyey kormány!”

S ezt az utóbbit, úgy látszik, nincs is többé kilátásunk ezúttal, hogy megjeljen.

Pedig uram Istenem! be, örömmel, milyen gyönyörrel kiáltoztunk volna „hozzánát” a konzervatív pártvezér diadalának! Komolyan, tréfa nélkül.

Asbóth János úr — nó meg aztán az általa fölfedezett új államférfiai óriás: Bethlen István gróf — annyiszor és kézzelfoghatóan bebizonyítják, hogy milyen pompás, gyönyörű, kíváncsi egy valami a konzervatív

politika, hogy egészen szerelmessé tettek beléje minket s velünk együtt az egész országot. S mikor most a Tiszák lemondása, — vagy nevezzük, mert megérdemli, az Asbóth úr nyelvén: megbukása hírért hozta meg a táviró: egészen lázas felhevüléssel vártuk a magyar konzervatív politika győzelmeskedését.

Az igaz: ezt az örvendő várakozásunkat egy kissé leolvasztotta ugyan a „Neue Freie Presse” az a kijelentése, melyet a megrendíthetetlen meggyőződésű konzervatív publicista s ezelőtt még egy évvel szabadulva ifj. Ábrányi Kornél úr sietett is megtelegrafizni az „Ébredés”-nek, mint a bécsi lapok enuntiatóját s a melyet Asbóth János úr is tegnapi vezércikkében még egyszer igyekszik olvasói szívére kötni, hogy t. i. a magyar konzervatívok politikája a világért sem ugyanaz, az osztrák Bach-Schmerling-, Corolini-féle conservatismussal és feudalizmussal. Az is igaz: hogy ezt a magyar liberalisokat annyira megszorító különbözöset az összes bécsi lapok közül csak a „Neue Freie Presse” constálta, a mely lap tudvalevőleg az osztrák nemzeti bank és centralisták organuma és Magyarországot majd megsej — szeretből; a többi bécsi lapok ellenben a Sennyey-conservativus felülkerekedésének még csak lehetőségét is annyira megjedtek (lásd az összes bécsi lapokat), hogy abban már nemcsak az osztrák miniszteriumnak, hanem Andrásynak is a bukását, a feudalisták és reactio diadalát látták bekövetkezendők.

Nó, de ez az összes bécsi sajtó végre is bliktir a „Neue Freie Presse” mellett; a bécsi sajtó — „Neue Fr. Presse”, mely utóvégre is független, mert nem fizeti senki, csak — az osztrák nemzeti bank, míg a többiek ezer meg százezer ember: az osztrák közönség. Tehát a „Neue Fr. Presse” képviseli az osztrákok — meggyőződését.

Aztán, meggondoltuk azt is — s e gondolatra ismét felvidultunk, — hogy utóljára is az alma nem esik messze a fájától: ám-bátor a „Neue freie” és Asbóth János úr — nobile par fratrur — a magyar és osztrák conservatívek „Ebenbürtigkeit”-jét kézzel-lábbal tagadják, mégis, ha van is valami kis árnyalat közöttük: nem nagy baj; legfennebb csak annyiban térnek el egymástól, mint egyik tojás a másiktól; mindegyik tojás: tojás, csak hogy egyik záp, a másik meg kakuktojás.

Hozzájárult ezekhez a kilátásainkhoz az is, hogy a konzervatív politika felülkerekedése következtében Andrásy grófnak is pusztulnia kellett volna a külügyek éléről,

ugyanannak az Andrásynak, a kiról Asbóth János ur a „Conservativ politiká”-ban, — ha ugyan ő írta*) — napnál fényesebben bebizonyította, hogy milyen képtelen Andrásy az osztrák-magyar monarchia külügyi vezetésére — liberális hajlamai mellett.

Ezzel szemben persze Asbóth úr kijelenté tegnapi vezércikkében, hogy Andrásy megtért büns liberalismusából, hogy olyan jó, igazhívó conservatív lett, mint ő; — már hogy t. i. Asbóth János úr, aki nemcsak maga volt már kis gyerek kora óta a legszenvedélyesb conservatív, de hősi atyja multjánál fogva is a szabadság ellen kell hogy legyen, miután edesatyja a conservatismus szolgálatában harcolta végig a magyar szabadságharcot; — tehát hogy Andrásy megtért s így ha Sennyey conservatismusa kormányra kerülne: nem kell semmitől tartania, meg fog hagyni azután is a külügyek élén.

Ezek szerint a külpolitikában is örvendetes fordulat állott volna be a conservatívok kormányra jutásával.

De hát még a belpolitikában! Még itt lett volna csak örvendetes fordulat ezzel a mi 10 év óta pusztító liberális irányzatunkkal szemben!

Először is ki lett volna mondva és alkalmazva — conservatív kormányrakerekedése esetén — a conservatismusnak az a népboldogító vezérelve, hogy a kormány gondoskodik atyailag mindenről, a mi a népet boldogítja; s miután a nép kiskoru, a szabadságra nem igen vagyunk megérvé: ez a boldogítás a mi tudunk és beleegyezésünk nélkül is megtörténik, mert a népnek csak „panem et circenses!”

Ebből kifolyólag második vezérelv gyanánt, kimondatott volna, hogy minél kevesb politikai és polgári szabadság; vagyis hogy minél kevesebb időt pazaroljunk el a jogoknak a gyakorlása közben, hanem e helyett a conservatív kormány által teremtett boldogságot élvezhessük: a választói census fölemeltetett, az önkormányzati tisztviselők választása s egy általán minden választás megszüntetett volna. Nó, mert hát úgyis nem egyeb az egész municipalis autonómia, mint korteskedés és idővesztés. Majd elvégzik a beamerkedést a kinevezett beamterek.

Továbbá a sajtó, melyet úgyis csak a békés polgárok láztatására s a felsőbbség, a kormány vakmerő rágalmazásra használnak fel a lelkiismeretlen „skriblerok” — az a sajtó megaboláztatott volna egy kis censurá segélyével, s mint a boldogmélkeztető

*) Talán csak nem volt Strohmann — Sennyey helyett. Betűszedő.

érdemli a férfiak mellőzését vagy gunykazását.

És a mi engem illet, ha véletlenül az a nő az én ideálom volna: kidobnám a szíveimből és nem gondolnék többet reá: ha jegyesem volna: vissza küldeném neki a mátkagyűrűt; ha pedig már nőm volna: teljes nyugodt lelkiismerettel indítanám meg ellene a válópárt.

És hidd el: hogy napról napra több és több férfi gondolkozik így s meglehet, nem sokára eljön az idő, hogy — mint történt egykor a római birodalomban — erőszakos eszközökkel kell a férfiak család alapításra bírni!

S lehet-e lesújtóbb, lealázóbb bírálat a nőre: mint ha az állam törvényeinek kell közbelépniük a végett, hogy a férfi meghajoljon a természet, a szív törvénye előtt?

Nem vagyunk ugyan még nagyon közel ehhez — de nagyon távol sem.

Hanem azért a mi nőink csak haladjanak tovább a megkezdett uton, a Monasterli és Kuzmik, az Alter és Kiss s egyéb divat czégek nevében — és valahogy meg ne hallgassák azokat a szép szavakat, melyeket egynehány tisztelőremélő, kiváló nő intézett hozzájuk a haza nevében!

Érzem: hogy máris hosszúra nyúlt a levelem azért isten veled!

Ha talán azt kérdezed, miért ítam ezeket épen farsang végén s miért inkább az elején: utalok levelem kezdésére, melyben jeleztem, hogy neked írok, a ki mindig megérted az okos szót, nem pedig a nőknek a kik sohasem értik meg — legkevésbé pedig farsang elején.

Ha pedig azt kérdeznéd: hogy egyáltalában miért bolygatom én ezt a darázs-fészket — e

50-es években: a sajtóügyi bíráskodás kivételét volna az esküdszökeg kezéből. Minnek is pazarolja a loyális polgár itt is, az esküdszéki bíráskodással az idejét, melyet a kormány által teremtetett boldogság élvezésére fordíthat.

Aztán jött volna ad majorem conservativis gloriám a honvédség „abszaffolása”, az országgyűlési képviselők számának leszállítása a képviselői napidíjak eltörlése.

Minék is az a sok filiszter az országgyűlésre, a kiknek még arra a rongyos 5 frt napidíjra is szükségük van? Mentek volna helyettük független „útrak”, a kik nem élőknek az ország zsírján, mert annyi pénzök van, hogy egy agárra is többet tudnak adni naponkint.

Aztán jött volna . . .

De lehetetlenség is azt a roppant boldogságot és sok jót még csak felsorolni is, a mivel a conservatív politika boldogította volna azt az istentelen szabadelvűek által megnyomorított országot. Mindjárt nem lettek volna rossz termések, cholera, árvizek, gazdasági válság; hanem e helyett mindenki rögtön takarékos, munkás lett volna; Magyarország ipara, kereskedelme egy pillanat alatt felvirágzott, exportja az importot száz meg száz milliókkal meghaladta, egy szóval az egész ország tej és méz lett volna.

Röviden, lett volna — ha a conservatívok kormányra jutnak — boldogság és „rend”, hasonlatos az 50-es évekéhez, a mint ezt Bethlen István gróf ur, a stiamatizált államférfi, egyik „Ébredés”-beli vezércikkében erősen megjegyezte.

Hanem a sors kegyetlen! Mindezen boldogságot irigylj tőlünk s nem engedni, hogy conservatívaink megteremtsek azt a mi számunkra.

Pedig, milyen szép, milyen jó lett volna!

— A független szabadelvű pártnak f. hó 11-ki gyűlésében Földváry Mihály bemutatta b. Simonyi Lajosnak hozzá intézett levelét, melyben jelenti, hogy a párt tagja öhajjt lenni. A párt tagjai zajos éljenzéssel fogadták Simonyi Lajos b. ezen elhatározását s egyhangulag a legnagyobb örömmel vették azt tudomásul. A párt megbízásából b. Bánhid y Béla, Farkas Elek és Miklós Gyula mentek el b. Simonyihoz, hogy vele a független szabadelvű párt ezen határozatát tudassák.

Nemsokára a kör helyiségében megjelent azután b. Simonyi Lajos, hol a párt tagjai lelkes éljenzéssel fogadták és Földváry Mihály üdvözlő röviden, de meleg érzelmektől áthatott szavakban,

kérdésre azt felelem: hogy, ha Mátyás királyunk korában szabad volt bizonyos ur embernek borsót hajigálni — a kulcs-lyukon keresztül: nem tudom, miért ne volna nekem jogom borsót hajigálni a falra?

Isten veled!

Csalány.

Gr. Mikó Imre levelezéseiből.

Gróf Mikó Imre a n-enyedi főiskola tanári karához.

Tiszteletes tudós tanári kar!

Miután az isteni gonaviselés jóvoltából nagy enyedi főtanodánkban mind a tanulók, mind a tanárok létszáma s ezzel kapcsolatban a tanítás és nevelés ügye is odaemelkedett, általában pedig ezen nevelő intézetünk lételének s jövődöbeli feladatának kérdése a végleges megoldás azon pontján áll, hogy régi jogainak kivívását s történeti életének új folyamalba indulását nem sokára bevégzett ténynek mondhatjuk: elérkezettnek látom az időt arra, hogy az ezen nevelő és tanítótevékenység a tudományos és erkölcsi nevelés és tanításügyre nézve nézetemet a tiszt. Tanári karral közöljem s annak saját szakkörükbe jövődö alkalmazására felkérjem.

Tettem indoka hazai viszonyaink megváltozott voltában van. Nemzetiségünk ügyének főbátyái ez idő szerint az irodalom és iskolák, lehető nagy körre kiterjedt alapos szív- és értelmi miveltég, nemzeti általános büségérzet és jellem-szilárdaság, a mi fenmaradásunkat s a birodalmi idegen elemek közötti fel nem olvadásunkat biztosíthatjai. E tényállás egyfelől az iskolagondnokoknak kiáltja hangosan fölébe, hogy az idők

Midőn a mult évi májusban a szabadelvű pártból kiléptünk — monda a többi közt Földváry — töltük azt a legerősebb meggyőződés s a hazafiúi aggodalom hatása alatt — mert a kormányt oly térré, oly lejtőre láttuk lépni, mely hazánkra üdvöztelen, sőt lealázó lehet. Hogy helyesen itélünk, helyesen cselekedtünk, most már tények bizonyítják, de igazolja az is, hogy Te is, a tapasztalt — kipróbált hazafi, hozzánk csatlakozol, osztod nézetünket, elveinket. — Tudjuk, hogy ismert lovagiasággal tartott vissza eddig e lépéstől. Becsülni tudjuk azt! De most már légy üdvözölve köztünk, segéd hazafias közreműködéssel diadalra juttatni törekvéseinket, melyek mindig a haza javára lesznek irányozva.

Simonyi Lajos báró ez őszinte üdvözlétre adott válaszában kijelenté hogy helyeselte, miszerint a párt tagjai a májusi stipulatiókat nem fogadták el, s hogy követve meggyőződésüket kiléptek azon pártból, melynek irányával nem érthettek egyet. Az országra nézve károsnak tartotta ő is ama kiegyezést, mely hogy immár megbukott, nagy szerencse Magyarországra nézve. Ezért lépett ki annak idején a kabinetből, s hogy ez ideig nem lépett be ezen pártba, melynek elveit osztja, annak okait bizonyára mindenki méltányolni fogja, ki az ő helyzete iránt érzékkel bír. De meggyőződése az, hogy azért mert, valaki egy kabinetnek tagja volt, nem lehet arra kárhóztatva, hogy mint lelépett miniszter az új kormánynak háta megé üljön. Osztván a független szabdelvű párt programmjában kifejezést nyert elveket, ezen párt soraiiban kívánja a közügyet szolgálai annál is inkább, mert e párt az elvhűséget kiváló politikai tapintattal párosította: és mert tudja, hogy elveinket az ország közvéleménye hatalmas támogatja — teljes meggyőződése, hogy ezé a párté a jövő.

— Az osztrák nemzeti bank elhatározta, hogy Pozsonyban bankfiókot állít fel. A bank igazgatósága alkudozik már egy ház megvételé végett, melyben a fiókbank el legyen helyezhető. — Ugy látszik a bank minden válság dacára egész bizonyossággal számít arra, hogy működését Magyarországon folytatni fogja, különben alig tenne ujabb beruházásokat és alig szaporítaná a fiókokat.

A válság.

Bittó István, Ghyezy Kálmán, Szilágyi József és Tisza Kálmán tegnapi reggel a gyorsvonattal Bécsbe utaztak, miután ő felsége távirati uton magához rendelte őket. A tárgyalások Majláth és Sennyeyvel eredményhez nem vezettek, Sennyey, teljesen szabad kezét kíván magának a kiegyezés tárgyában, a mi az Anersperg-kabinet elbocsátását feltételezi. Majláth már vissza is utazott Bu-

szavát értsék meg, hogy kötelességeiket teljesítsék, hogy fontos, állomásait sine curának ne tekintsék; másfelől a tanároknak is kettőzött hivatali buzgalmat és szigorú lelkiismeretességet tesz kötelességökké. Egyik mint a másik, ki ez ellen cselekszik, vétkezik nemzete ellen, rossz fia a honnak s hanyagsága okvetetlen a maradék átkát vonja egykor magára.

A legbensőbb lelki örömmel tapasztaltam én eddigelő nagyenyedi főtanodánkban a tanárok éber és erőlyes kötelességteljesítést és az ifjakkal való nemes és bizalmas bánást, valamint az ifjuság szorgalmas tanulását s külső magaviseletében illedelmes modorát, mely utolsónak legfeljebb s kedvezőbb bizonyosága azon az iskolák évkönyveiben ritkán előforduló tény, hogy a közelebb mult egész iskolai év folytán . . . ifjú közül egyetlenegy is erkölcsihibáért büntetés kényszerűségét elő nem idézte.

Meg voltam öledve, sőt lepre az iskola növendékeinek az ének és zene, a szépművészet e tárgyaiban való jártasságán. Mindezekre nézve nincs egyéb mondani valóm, mint az, hogy tanári kar és tanuló ifjuság menjenek az eddigi dicsőretné uton tovább előre, magasabbra.

A tanítás és tanulás, vagyis a lélek- és elmeképzés benső lényére és irányára nézve ellenben ugy győződtem meg, hogy az újabb időben a sok közikönyv, a számtalan tanulás könynyitő eszköz, az elmének és időnek szerfeletti tantárgyakkal betöltése, a magán szorgalmazt csökkenetett, a lélek és szív önkéntes munkásságát s önjerején való szabad fejlődését nehezebbé tette, annak, hogy méjénható talentumok, erős meggyőződésű honfiak képződjenek, mizez az alapot kérdésen kívül az iskolai nevelés adja, útját csaknem merőben elzárta. Ez irány a tanodákban,

